

Najnowsze orzecznictwo w sprawach decyzji Prezesa UOKiK z zakresu przewagi kontraktowej

Konferencja PFPŻ, Warszawa 3 kwietnia 2025 r.

Jacek Marczak - zastępca dyrektora Delegatury UOKiK w Bydgoszczy

1

- ▶ 1. Zagadnienia podstawowe
- ▶ 2. Orzecznictwo sądowe
- ▶ 3. Dyskusja

2

1

Ustawa z dnia 17.11.2021 r. o
przeciwdziałaniu nieuczciwemu
wykorzystywaniu przewagi kontraktowej
w obrocie produktami rolnymi i
spożywczymi (Dz.U. z 2021, poz. 2262)

3

1

Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu
wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie
produktami rolnymi i spożywczymi

- ▶ Nowa ustawa o przewadze kontraktowej weszła w życie 23 grudnia 2021 r.
- ▶ Cel ustawy: przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom rynkowym występującym na każdym etapie łańcucha dostaw żywności
- ▶ Praktyki nabywców i dostawców
- ▶ Umowy nabycia produktów rolnych lub spożywczych
- ▶ Ochrona interesu publicznego

4

1

Otwarty katalog praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową

Praktyki „czarne” (art. 8 ust. 1 pkt 1-10):

ich stosowanie jest uznawane za nieuczciwe ze względu na sam ich charakter i zabronione w każdym przypadku; odnoszą się do sytuacji szczególnie dotkliwych dla słabszych podmiotów działających na rynku rolno-spożywczym

Praktyki „szare” (art. 8 ust. 1 pkt 11-16):

ich stosowanie jest dozwolone pod warunkiem, że zostały one uprzednio jasno i jednoznacznie uzgodnione w umowie między nabywcą a dostawcą

5

1

KLAUZULA GENERALNA

6

1

KLAUZULA GENERALNA

- ▶ Wprowadzona w ustawie o przewadze kontraktowej z 2016 r.
- ▶ Niezmieniona w nowej ustawie o przewadze kontraktowej z 2021 r.
- ▶ Orzecznictwo sprzed nowelizacji istotne dla aktualnych spraw
- ▶ Znaczna część spraw prowadzona w oparciu o zarzut naruszenia klauzuli generalnej

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

7

1

PRZEWAGA KONTRAKTOWA - definicja

- ▶ Występowanie znaczącej dysproporcji w potencjale ekonomicznym nabywcy względem dostawcy albo dostawcy względem nabywcy

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

8

2

Sprawa Jeronimo Martins Polska S.A. - decyzja z 11/12/2020

Kara: ponad 723 miliony złotych za nieuczciwy sposób zarabiania kosztem dostawców produktów spożywczych

Nieuczciwa praktyka:
narzucanie rabatów, których dostawca nie udzielił w umowie ustalającej warunki rozpoczęcia współpracy lub jej kontynuacji, lecz których sieć handlowa żąda już po zapoznaniu się z wynikami sprzedaży z określonego okresu

W okresie objętym postępowaniem niedozwolone działania dotknęły ponad 200 podmiotów.

W skrajnych przypadkach wysokość nieuczciwego rabatu przekraczała 20 % całego obrotu wypracowanego z siecią.

Sieć stosowała nieuczciwy mechanizm arbitralnego zmniejszania kontrahentom wynagrodzenia za już zrealizowane dostawy.

Co istotne, dodatkowe rabaty uzyskiwane od dostawców żywności nie miały przełożenia na niższe ceny produktów dla klientów sieci.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

9

2

Postępowanie odwoławcze w SOKiK ws. Jeronimo Martins Polska S.A. XVII AmA 28/21

- ▶ 10 posiedzeń
- ▶ 17 świadków
- ▶ 2 istotne poglądy w sprawie - organizacje producentów
- ▶ wyrok z dnia 17 października 2024 r.:
- ▶ potwierdzenie decyzji ws. retrorabatów
- ▶ obniżenie kary z 720 mln zł do 506 mln zł

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

10

2

Wyrok SOKiK z 17 października 2024 r. ws. XVII AmA 28/21

► Z uzasadnienia faktycznego:

„Treść zawieranych porozumień nie wyjaśnia, jakie jest uzasadnienie dla pobierania przez JMP dodatkowych środków pieniężnych z tytułu zrealizowanego przez JMP na dostarczanych przez dostawcę produktach obrotu. Z ich treści wynika jedynie, iż w następstwie osiągnięcia wysokich obrotów dostawca jest zobowiązany do udzielenia przedsiębiorcy dodatkowego jednorazowego rabatu (pomniejszającego osiągnięty przez niego zysk).

W treści obowiązujących wzorców umownych stanowiących podstawę współpracy pomiędzy JMP możliwość udzielenia dodatkowego rabatu (tzw. rappelu extra) nie została w nich przewidziana.”

11

2

Wyrok SOKiK z 17 października 2024 r. ws. XVII AmA 28/21 Zeznania świadków - sprzeczne

- **Dostawca:** „rappel extra” to był mechanizm, który miał zapewnić powodowi towar na półce, dlatego cena była zawyżona a po okresie rozliczeniowym należało ją urealnić
- **Pracownik JMP:** Jeżeli oczywiście mamy potrzebę taką, że musimy zdobyć dodatkowe fundusze ze względu na to, że marża na owocach, warzywach to nie jest 30, 50 czy 100 procent tylko w kategorii owoców i warzyw w takiej sieci jak Biedronka szczęściem jest 10 minus ok. 6/7 procent likwidacje, których też nie przerzucamy na dostawców, więc czasem musimy zdobyć dodatkowe środki, rozmawiamy wówczas z dostawcami, których uważamy za partnerów, którym możemy coś zaproponować a oni są nas w stanie wesprzeć w takim problemie.
- rabat za współpracę czy urealnienie ceny ??? SOKiK -> rabat za współpracę

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

12

2 XVII AmA 28/21 Zeznania świadków w sądzie vs. podczas kontroli UOKiK

SOKiK:

Reasumując, wtedy gdy świadkowie mieli dużą swobodę wypowiedzi i nie mieli czasu na przemyślenie swoich wypowiedzi pod kątem negatywnych skutków dla powoda, zeznawali spontanicznie a ich zeznania wraz z pozostałymi dowodami w postaci dokumentów prywatnych tworzyły jasny i logiczny obraz stosunków panujących pomiędzy Dostawcami a powodem

13

2 XVII AmA 28/21 - brak uzgodnień

SOKiK:

Innymi słowy z zeznań świadka wynika, że Porozumienie nie zawierało rzeczywistych ustaleń stron, było jedynie dokumentem czysto księgowym. A taka konstatacja potwierdza zasadność uznania przez organ, że „rappel extra” był jednostronnie narzucany przez powoda, a jego warunki nie były uprzednio uzgodnione.

14

2

XVII AmA 28/21

wiarygodność zeznań dostawców

- ▶ (...) świadek nie pamiętał okoliczności zawarcia okazanych mu dwóch Porozumień tj. w jaki sposób ustalono wysokość poszczególnych rabatów „rappel extra” i od jakiego obrotu. Natomiast bardzo dobrze pamiętał, że nie było to dla spółki przez niego reprezentowanej krzywdzące i było na pewno wcześniej uzgodnione
- ▶ Oceniając te zeznania Sąd zauważył, że świadek charakteryzował się bardzo wybiórczą pamięcią tzn. okoliczności korzystne dla powoda pamiętał, a tych niekorzystnych nie, co karze podważyć wiarygodność świadka w zakresie sposobu uzgadniania warunków udzielenia „rappelu extra”.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

15

2

XVII AmA 28/21

wiarygodność zeznań dostawców (2)

- ▶ Sposób składania zeznań przez większość przedstawicieli dostawców nie zaskoczył Sądu, ponieważ już na wstępie przedstawiciele organu zgłaszali wątpliwości co do swobody wypowiedzi przedstawicieli dostawców, gdyż element strachu przed działaniami odwetowymi został już wcześniej zdiagnozowany nie tylko na polskim rynku, ale również na rynku europejskim

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

16

2

XVII AmA 28/21 wiarygodność zeznań dostawców (3)

- ▶ Dlatego właśnie świadkowie reprezentujący dostawców mogli zeznawać w sposób niezgodny z prawdą obawiając się, że zeznania odzwierciedlające prawdziwy charakter stosunków z powodem mogą być niekorzystne dla JMP, a w konsekwencji spowodować nie tyle wypowiedzenie umowy ramowej, ale brak zamówień ze strony powoda (...)
- ▶ takie entuzjastyczne wypowiedzi niektórych świadków - przedstawicieli dostawców nie były dla Sądu przekonywujące, raczej świadczyły o chęci przedstawienia powoda w jak najlepszym świetle
- ▶ wznowienie współpracy przez JMP z byłymi dostawcami - wpływ na zeznania świadków

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

17

2

XVII AmA 28/21 wiarygodność zeznań pracowników

Sąd zważył również, że świadek jako długoletni pracownik powodowej Spółki, nadal w niej zatrudniony był pod silną presją złożenia zeznań jak najkorzystniejszych dla JMP i zapewne z tej przyczyny nie były w pełni swobodne i obiektywne.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

18

2

XVII AmA 28/21

potrzeba współpracy ze strony organizacji producentów

- ▶ Można też było zgromadzić stanowiska podmiotów zrzeszających dostawców
- ▶ Takie dokumenty pozwoliłyby na odtworzenie w sposób kompleksowy sytuacji na rynku i problemów na nim występujących, w szczególności we współpracy z powodem, z czego dostawcy są zadowoleni a co im przeszkadza. Stanowiska organizacji zrzeszających pozwoliłyby również na zgromadzenie stanowisk dostawców, bez konieczności ujawnienia ich tożsamości, co również mogłoby się przyczynić do zebrania wiarygodnych informacji.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

19

2

XVII AmA 28/21

ocena przesłanek

- ▶ Interes publiczny ✓
- ▶ Przewaga kontraktowa ✓
- ▶ Sprzeczność z dobrymi obyczajami ✓
- ▶ Naruszenie istotnego interesu dostawcy ✓ ✗

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

20

2

XVII AmA 28/21 przewaga kontraktowa ✓

- ▶ (...) skala działalności przedsiębiorcy, którą odzwierciedla osiągany przez niego obrót, może być tym miernikiem, który pozwala w prosty sposób ocenić czy pomiędzy stronami umowy istnieje przewaga kontraktowa, szczególnie, że niewątpliwie wielkość obrotu świadczy o sile rynkowej przedsiębiorcy.
- ▶ Prezes UOKiK właściwie zidentyfikował dysproporcję w potencjale ekonomicznym poprzez porównanie obrotu osiągniętego przez JMP z obrotem osiąganym przez jego poszczególnych dostawców

21

2

XVII AmA 28/21 sprzeczność z dobrym obyczajem ✓

- ▶ na gruncie niniejszej sprawy, że dobry obyczaj należy rozumieć jako przestrzeganie zasad uczciwego obrotu, w tym zwłaszcza uprzednie pełne i jednoznaczne ustalenie zasad współpracy oraz wzajemnych rozliczeń i to w taki sposób, aby dostawca był w stanie planować przychody.
- ▶ Stosowanie „rappeli extra” nie przynosiło też korzyści konsumentom, ponieważ rabat był udzielany już po sprzedaży produktów, a zatem nie wpływał na cenę jako płacili konsumenci w sklepie, jedynie na cenę, którą płacił powód i to on korzystał na tym.
- ▶ Ważne jest również, że przedstawiciele dostawców pytani, o to jakie korzyści mają z tytułu udzielenia tego rabatu, albo nie potrafili jej wskazać albo mówili że korzyścią jest dalsza możliwość współpracy z powodem.
- ▶ w przypadku „rappelu extra” problem polega na tym, że (...) propozycja jego udzielenia pochodzi od nabywcy czyli od JMP, po okresie sprzedaży produktów po określonej cenie konsumentom, a dostawca nie wie, ile tak naprawdę otrzyma od powoda za sprzedane produkty i czy będzie to dla niego opłacalne.

22

2

XVII AmA 28/21

naruszenie istotnego interesu dostawcy

- ✓ ▶ „Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.” (art. 3 ustawy prawo przedsiębiorców). Zatem zasadniczym celem prowadzenia działalności gospodarczej jest uzyskanie zarobku, a skoro tak to za istotny interes dostawcy należy uznać interes ekonomiczny.
- ✗ ▶ W ocenie Sądu, w uzasadnieniu Decyzji organ nie wykazał, że w przypadku wszystkich 214 dostawców działania powoda realnie lub potencjalnie były w stanie naruszyć interes ekonomiczny tych dostawców.

Proporcjonalne obniżenie kary

23

2

Sprawa Kaufland Polska Markety sp. z o.o. sp. j. - decyzja z 30.12.2021

Kara: ponad 123 miliony złotych
za dwie nieuczciwe praktyki

1. Ustalanie warunków współpracy po rozpoczęciu danego okresu ze skutkiem od jego początku;
2. Pobieranie od dostawców dodatkowych rabatów, które nie były przewidziane w umowie, po dokonanych transakcjach

Praktyka dotycząca negocjacji umowy po rozpoczęciu roku dotyczyła ponad 800 kontrahentów w latach 2018-2020, z czego 72 musiało zapłacić niekorzystne dla siebie wyrównanie na łączną kwotę blisko 37 mln zł

Nieuczciwe wsteczne rabaty zostały uzyskane od 176 dostawców na łączną kwotę ponad 30 mln zł

Kara została obniżona ze względu na postawę spółki, która zaprzestała swoich praktyk jeszcze w trakcie czynności wyjaśniających, a przed postawieniem przedsiębiorcy zarzutów. Nastąpiło to po wydanej decyzji dotyczącej podobnej praktyki wobec Jeronimo Martins Polska

24

2

Wyrok SA ws. Kaufland VII AGa 373/24 z 8 listopada 2024 r.

- ▶ Interes publiczny ✕
- ▶ Przewaga kontraktowa ✕
- ▶ Sprzeczność z dobrymi obyczajami ✕
- ▶ Naruszenie istotnego interesu dostawcy ✕

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

25

2

VII AGa 373/24

- ▶ (...)na dotknięcie przypisanymi powodowi praktykami narażone były jedynie podmioty, które już wcześniej nawiązały z nim kontakty handlowe. Działania te mogły więc uderzyć jedynie w interesy zamkniętej grupy dostawców, a w dodatku jedynie w niektórych z nich, bez względu na ich pozycję rynkową.
- ▶ Brak jest materiału dowodowego, a nawet twierdzeń Prezesa UOKiK z których wynikałoby, że działania powoda mogą oddziaływać na nieograniczony krąg podmiotów czy też na rynek, a dopiero wówczas można byłoby przyjąć iż prowadzenie postępowania przez Prezesa UOKiK jest uzasadnione interesem publicznym. Skoro zaś nawet w ocenie pozwanego działania te odnoszą się do ograniczonego kręgu podmiotów, a przy tym nie przedstawiono argumentacji w jaki sposób mogą one oddziaływać na bezpieczeństwo żywnościowe czy konkurencyjność to już sama ta okoliczność przesądza brak wystąpienia w niniejszej sprawie interesu publicznego

26

2

VII AGa 373/24 przewaga kontraktowa

Błędem w tym kontekście Prezesa UOKiK było ograniczenie się jedynie do porównania obrotu, bez uwzględnienia otoczenia gospodarczego w którym działają podmioty będące nabywcą lub dostawcami (a więc czy są one elementem grupy kapitałowej krajowej lub zagranicznej), jak również charakteru produktów, które są dostarczane do powoda, ich powtarzalności, zastępowalności i specyfiki.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

27

2

VII AGa 373/24 sprzeczność z dobrymi obyczajami

- ▶ przedłużające się negocjacje roczne ze wstecznym rozliczeniem (zawsze na niekorzyść dostawcy) - nie narusza dobrego obyczaju - dostawca godził się z tym poziomem niepewności
- ▶ Nieuzgodnione uprzednio wsteczne rabaty - nie naruszają dobrego obyczaju - SA przyjął, iż zgodnie z przedłożonymi porozumieniami dot. rabatów, były one udzielone „w związku z dodatkowymi ustaleniami stron”

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

28

2

VII AGa 373/24 naruszenie istotnego interesu dostawcy

- ▶ Przede wszystkim Prezes UOKiK nawet nie twierdził, że w wyniku przypisanych powodowi praktyk ceny ostatecznie otrzymane przez dostawców z tytułu wykonanych dostaw były niższe niż ceny rynkowe, koszty produkcji, czy też po prostu niższe niż kwoty, których można było się spodziewać z tytułu dostawy określonych produktów. Prezes UOKiK nie twierdził również, że w wyniku dokonanych rozliczeń realizacja dostaw do powoda była nieoptymalna
- ▶ Prezes UOKiK nie dokonał w tym zakresie przebadania rynku co do cen analogicznych produktów i wartości ostatecznie otrzymanej przez dostawców powoda po uwzględnieniu korekt wynikających z opisanych praktyk. Podobnie Prezes UOKiK nie powoływał się w tym zakresie na jakiegokolwiek skargi dostawców. [CZYNNIK STRACHU??]

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

29

2

VII AGa 373/24 naruszenie istotnego interesu dostawcy (2)

Aczkolwiek bezspornym jest, że w wyniku opisanych praktyk powstała konieczność dokonania rozliczeń między powodem a dostawcami, a więc **ostatecznie ich dochód z handlu z powodem był niższy niż wynikający z uprzednich warunków handlowych** czy też warunków handlowych przed dokonaniem ich korekty, niemniej **sama ta okoliczność nie pozwala na przyjęcie, że doszło w ten sposób do zagrożenia czy naruszenia interesów poszczególnych dostawców zdefiniowanych przez Prezesa UOKiK**

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

30

2

VII AGa 373/24

naruszenie istotnego interesu dostawcy (3)

W oparciu więc o zebrany materiał dowodowy nie można stwierdzić zagrożenia lub naruszenia istotnego interesu drugiej strony. Tymczasem „zwykłe” naruszenie (zagrożenie) takiego interesu może dawać podstawy do ochrony tylko na gruncie przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dla kontrahenta przedsiębiorcy silniejszego ekonomicznie).

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

31

3

Pytania i odpowiedzi

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

32

Dziękuję za uwagę

Konferencja PFPŻ, Warszawa 3 kwietnia 2025 r.

Jacek Marczak - zastępca dyrektora Delegatury UOKiK w Bydgoszczy

